

7

שמע ישראל

לימודי תנ"ך בהתכתבות



התורה – ספר החוקים
של אלוהים

אמת מהי?



אף ששאלה זו עשויה להישמע תמוהה, אחריה מתוך הנחה שאנו יודעים מהי, היא מביעה את הבלבול והספקנות שלנו באשר לאמת. בלבול זה נובע ממגוון הדתות והאמונות הסובבות אותנו, הגורמות לנו לתהות אם בכלל יש אמת, ואם כן, מהי והיכן היא נמצאת. הספקנות מטילה ספק בקיומה של האמת. על פיה, אין כל אמת אובייקטיבית.

התשובה מצויה בתנ"ך, המבהיר מפורשות כי: "יהנה אלהים אמת הוא." (ירמיה י:). התנ"ך מעיד כי האמת שרירה וקיימת, ומזוהה עם האלוהים. למעשה, האמת נחשבת אחת מי"ג מעלותיו של אלוהים, הנמנות בספר שמות לד:ו (פסוק הנכלל בתפילות ראש השנה ויום כיפור). מעניין לציין כי מעלה זו היא השביעית ברשימה, וממוקמת בדיוק במרכז.

התנ"ך הוא יצירת המופת הנפוצה והאוניברסלית ביותר שידעה האנושות, האמת היא מעלה אלוהית, ולכן אינה נובעת מתוכנו אלא ממקור חיצוני – מאלוהים. מכך עולה שאל לנו לחפש התרבות של עמים רבים ובדתות השונות.

מאת: ד"אק דוקאן
מאנגלית: שולמית גלאור

שמע ישראל - לימודי תנ"ך בהכתבות
הוצאת "חיים ושלום"
ת.ד. 592, ירושלים, 94186



בני, תורת אל תשכח; ומצותי, יצר לָבֵן. כי אָרַךְ יָמֶיךָ, וְשָׁנֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם, יוֹסִיפוּ לָךְ. משלי ג:אב,

כל הזכויות שמורות: אין להעתיק, לאחסן או להעביר נתונים בכל צורה או אמצעי, אלקטרוני מכני, צילום, הקלטה, או אחר ללא רשות מוקדמת מבעלי הזכויות. Shabbat Shalom © 2006

שבע מצוות

הערות אישיות

התורה, ספר החוקים של אלוהים התורה, נר-לְרִגְלִי, ואור לְנִתְיָבְתִי

לעיתים קרובות, נשמעים דיבורים בגנות אנשים הדבקים בתורה. מי שמקיים את מצוות התורה נחשב לאדם חסר נשמה ותבונה, המקפיד על האות המתה שבחוק ודוגל בדת נחשלת. ביהדות לעומת זאת, התורה נחשבת לאור המאיר את דרכו של האדם ומביא להתקדמות וקידמה. מחבר מזמורי התהילים אמר על התורה: "נֵר לְרִגְלִי דְבַרְךָ; וְאוֹר, לְנִתְיָבְתִי." (תהילים קיט:קה). על פי מדרש עתיק, קשורה המילה תורה למילה אור. הפסוק הפיוטי בתהילים מרמז על מנהג קשירת נר לנעליו של הצועד כדי לגרש את החושך, להאיר את הדרך ולהבריח נחשים. הדימוי משקף את תפקידה הכפול של התורה: ללמד – ולפיכך להאיר את דרכו של האדם הפוסע בעקבותיה, לסייע בהתקדמותו וגם להגן עליו. הנביא ישעיהו אומר בהקשר זה כי אדם שחי ללא התורה "אין לו שחר", כלומר, אין בו אור. (ישעיהו ח:כ).

מכאן ניתן להבין כי התנגדות העם היהודי לנצרות נבעה בעיקר משום שהנוצרים דחו את התורה. בעקבות כך נוצר נתק בין שתי הדתות. לכן, פיוס בין היהדות לנצרות חייב להתחיל עם התורה, המזכירה לשני הצדדים את הקשר ההדוק שבין צדק לאהבה, ואת הזדקקותנו הן לחסד והן לחוקה.

1. מתי הוזכרה לראשונה מצוות האלוהים?

אלוהים ציווה על אדם הראשון: "מִכֹּל עֵץ הַגֵּן, אֲכַל תֹּאכַל. וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב נָרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ; כִּי, בַּיּוֹם אֲכַלְךָ מִמֶּנּוּ - מוֹת תָּמוּת" (בראשית ב: טז-יז). (השוו עם שמות כ:א-ט).

* מילותיו הראשונות של אלוהים לאדם הראשון נאמרו כצו. המילה מצווה נובעת מן השורש צ.ו.ה המופיע בבראשית ב:טז. וכך, אלוהים העניק לאדם התגלות והדרכה ראשונית באמצעות מצווה. המונח חוק (ביוונית, nomos) המתקשר לחוקה

אינו תרגום מדויק של המילה תורה, הנגזרת מן השורש י.ר.ה. שמשמעו "להורות", כלומר, ללמד. (ויקרא י:יא) התורה והמצוות הלכות יד ביד ומשלמות זו את זו, כמאמר אחד הרבנים: "התורה והמצוות, כמו הירח והכוכבים – שואלות זו מזו חוכמה ותבונה, צדקה, נדיבות וחסד." (שמות רבתי לא:טו).

2. כיצד אמורים בני האדם לקבל את תורת אלוהים?

"דרך-שקר, הסר ממוני; ותורתך חנני"
(תהילים קיט:כט). (השוו עם שמות כד:יב).

3. מדוע צריכים בני האדם לשמור את מצוות התורה?

היענות לאהבת אלוהים: "ושמרת את המצוה ואת החקים ואת המושפטים, אשר אנכי מצוך היום לעשותם" (דברים ז:יא) (השוו עם פסוקים ח-ט).

היענות לחסד אלוהים: "אתם ראיתם, אשר עשיתי למצרים; ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואבא אתכם אלי. ועתה, אם שמוע תשמעו בקלי, ושמרתם, את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים, כי לי כל הארץ." (שמות יט:ד-ה). (השוו עם תהילים קיט:מא-מה).

ביטוי לאהבתנו: "ואשתעשע במצותיך, אשר אהבתי. ואשא כפי אל מצותיך, אשר אהבתי; ואשיחה בחקיך" (תהילים קיט:מז, מח).
(השוו עם פס' סט, פב, צז; דברים ו:ג-ו).

4. מהו הרמז הטבוע בעשרת הדיברות, המעיד על האוניברסליות שלהם ועל כך שהם חלים על כל בני האדם?

"כי ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ, את הים ואת כל אשר בם, וינח ביום השביעי; על כן ברך יהוה את יום השבת ויפקדוהו" (שמות כ:י).

* מצוות שמירת השבת מנומקת לאור מעשה הבריאה. דיבר בביעי זה נמצא במרכז עשרת הדיברות, בדומה לחותם שהוטבע

שמע ישראל

הערות אישיות

שבע מצוות

הערות אישיות

במרכזם שלחוזיברית עתיקים (ראושיעור8הדןבשבת).מרכזיותו מעידה על האוניברסליות של עשרת הדיברות, משום שאלוהים המוזכר בו הוא בורא היקום, ולכן הוא אלוהי כל בני האדם.

5. אילו מצוות נוספות הן אוניברסליות?

"זאת החיה אשר תאכלו, מכל הבהמה אשר על הארץ." (ויקרא יא:ב). (השוו עם פס' ג-ח; בראשית א:כד-כה).

"את זה תאכלו מכל אשר בפנים: כל אשר לו סנפיר וקשקשת בפנים, בפנים ובנהלים - אתם תאכלו." (ויקרא יא:ט). (השוו עם פס' י-מג; בראשית א:כו).

6. אילו חוקים חברתיים ואזרחיים שאינם אוניברסליים, אינם תקפים כיום?

חוקי עבדים: "ועבדך ואמתך, אשר יהיו לך: מאת הגוים, אשר סביבתיכם - מהם תקנו עבד ואמה" (ויקרא כה:מד). (השוו עם שמות כא:ד; דברים כא:יב).

חוקי עונשין: "ומכה אביו ואמו, מות יומת... ומוקלל אביו ואמו, מות יומת... ואם אסון יהיה - ונתתה נפש תחת נפש" (שמות כא:טו, יז, כג).

חוקי לבוש: "גדלים, תעשה לך, על ארבע כנפות כסותך, אשר תכסה בה" (דברים כב:יב). "ויאמר יהוה, אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל, ואמרת אליהם, ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם, לזכרתם; ונתנו על ציצת הכנף, פתיל תכלת. והיה לכם, לציצת, וראיתם אתו וזכרתם את כל מצוות יהוה, ועשיתם אתם; ולא תתורו אחרי לבבכם, ואחרי עיניכם, אשר-אתם זנים, אחריהם. למען תזכרו, ועשיתם את כל מצוותי; והייתם קדשים, לאלהיכם. אני יהוה אלהיכם, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, להיות לכם, לאלהים: אני, יהוה אלהיכם" (במדבר טו:לז-מא).

* איסור על שילוב של צמר ופשתן (שעטנז). "לא תלבש שעטנז, צמר ופשתים יחדו" (דברים כב: יא). "הכוהנים לובשים צמר ופשתן רק כשהם משרתים בבית המקדש." (כלאיים ט:א).

הרמב"ם תלה איסור זה בעובדה שכמרים עובדי אלילים נהגו ללבוש שעטנז. (מורה נבוכים ג:לז). מכאן עולה שחלק ממצוות התורה נועדו להבדיל בין הכוהנים להדיוטות, ובין היהודים לעובדי האלילים.

חוקי עבודת האדמה: "לא תזרע פרמך פלאים: פן תקדש המלאך הזרע אשר תזרע, ותבואת הפרך" (דברים כב:ט). האיסור על עירוב זרעים חל רק בישראל (קידושין לט, א). הרמב"ם קישר איסור זה לעבודת אלילים. (מורה נבוכים ג:לז).

7. אילו חוקים פולחניים וטקסיים אינם אוניברסליים, ואינם תקפים כיום?

חוקי קורבנות: "כי אם אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיכם, מכל שבטיכם, לשום את שמו שם - לשכנו תדרשו, ובאת שמה. והבאתם שמה, עלתיכם וזבחיכם, ואת מעשרתיכם, ואת תרומת ידכם; ונדריכם, ונדבתיכם, ובכרת בקרכם, וצאנכם" (דברים יב:ו). "מזבח אדמה, תעשה לי, וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך, את-צאנך ואת בקרך; בכל המקום אשר אציר את שמי, אבוא אליך וברכתיך" (שמות כ:כ). "וזבחת פסח ליהוה אלהיך, צאן ובקר, במקום אשר יבחר יהוה, לשכן שמו שם" (דברים טז:ב).

בני ישראל נדרשו להקריב את הקורבנות רק במקדש.

8. אילו רמזים מעידים על הבדל מהותי בין עשרת הדיברות למצוות הקורבנות?

"ואפן, וארד מן ההר, ואשים את הלחת, בארון אשר עשיתי; ויהיו שם, פאשר צוני יהוה" (דברים יח).

"לקח, את ספר התורה הזו, ושמתם אתו מצד ארון ברית-יהוה אלהיכם; ויהי שם בך, לעד" (דברים לא:כו) (השוו עם שמות כה:טז; מלכים א', ח:ט).

א. עשרת הדיברות נכתבו באצבע אלוהים (דברים י:ד), בשעה שמצוות הקורבנות נכתבו על ידי משה (דברים לא:ט, כד).

ב. עשרת הדיברות נחקקו על לוחות אבן שאינם מתכלים

עשרת הדיברות

הערות אישיות

שבע מצוות

(דברים י:ג), בשעה שמצוות הקורבנות נכתבו בספר העשוי מחומר מתכלה (דברים לא:כד).

ג. אלוהים בכבודו ובעצמו הניח את עשרת הדיברות בארון הברית והפקידם בידי משה (דברים י:ה), בשעה שספר תורת הקורבנות נמסר על ידי משה ללווים, אשר הניחו אותו לצד ארון הברית (דברים לא:כו). בתקופה מאוחרת יותר מצא המלך יאשיהו בספר זה הוראות לעבודת הזבחים, שנדרשה להשלמת הטיהור שערך. מכאן אנו למדים כי הוא דן בעיקר בקורבנות. (דברי הימים ב', לה:ו, יב).

* עשרת הדיברות חלים על כל בני האדם ותקפים לנצח; מצוות הקורבנות חלות על בית המקדש ותקפות לפרק זמן מסוים.

9. מהן המצוות המחייבות את היהודים והגויים כאחד, על פי חז"ל והמשיחיים הראשונים?

"לכתב אליהם להמנע מטמאות אלילים ומזנות, מבשר הנחנק ומן הדם" (מעשי השליחים טו:כ). (השוו עם בראשית ב:טז).

"אך בשר, בנפשו דמו לא תאכלו" (בראשית ט:ד).

* שבע מצוות מן התורה הנקראות שבע מצוות בני נוח (משום שבני נוח נצטוו בהם), נחשבות במסורת הרבנית בתור חובות מוסריות בסיסיות החלות על כל בני האדם. לדוגמה: איסור עבודת אלילים, איסור חילול השם, איסור שפיכות דמים, איסור גילוי עריות, איסור על גניבה, איסור אכילת ושתיית דם, ועוד (סנהדרין נו-ס; יד מלכים ח:י; י:יב; בראשית רבה לד; סנהדרין נט:ב). מאיסורים כלליים אלו משתמעות מצוות משניות לשבע מצוות בני נוח: איסור עבודת האלילים מרמז על מצוות שמירת השבת הקשורה לאמונה בבורא, איסור צריכת הדם מרמז על מצוות הכשרות. מצוות משניות נוספות הן: איסור על כישוף, מצוות גמילות חסדים ומתן כבוד לתורה (חולין צב:א; סנהדרין נז:ב; מדרש תהילים כא). גויים המקיימים את שבע מצוות נוח יכולים לקיים מצוות אחרות מן התורה, על פי בחירתם (יד מלכים, י:ט-י).

הערות אישיות

10. האם אותה "ברית חדשה" בין ישראל לאלוהים (הכרוכה ב"חזרה בתשובה"), שעליה הטיפו נביאי ישראל, מרמזת על ביטול התורה?

"הנה ימים פאים, נאם יהוה; וכרתתי, את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה". (ירמיהו לא:ל).

"ונתתי להם לב אחד, ורוח חדשה אתן בקרבכם; וחסרתי לב האבן, מבשרכם, ונתתי להם לב בשר. למען בחקתי לכו, ואת-משפטי ישמרו ועשו אתם; והיו לי לעם - ואני, אהיה להם לאלהים" (יחזקאל יא:יט-כ). (השוו עם יחזקאל יא:יז, יח; לו:כו-כז).

11. האם חוויית "החזרה בתשובה" ו"חידוש הברית" עם אלוהים, המוזכרת בספרי הברית החדשה, מרמזת על ביטול התורה?

"האם אנו מבטלים אפוא את התורה על-ידי האמונה? חס וחסלילה! אך רבא, אנו נוהגים תקף לתורה" (אל הרומיים ג:לא). (השוו עם מתי ה:יז-כב, כז-כח; אל הרומיים ז:ו, כב-כה; יעקב א: כב-כה; ב: י').

* הלכה תלמודית: "אל תהיו כעבדים המשרתים את אדונם לשם קבלת תגמול; שרתו אותו שלא על מנת לקבל תגמול." (אבות א:ג).

12. מדוע שמירת מצוות התורה משתמעת מ"חידוש הברית" עם ה'?

"ובכן התורה קדושה, והדבר הוא קדוש וישר וטוב" (אל הרומיים ז:יב).

"אם אתם אוהבים אותי, הרי שתשמרו את מצוותי" (יוחנן יד:טו).

13. כיצד יתייחס עמו של אלוהים לתורה באחרית הימים?

"זכרו, תורת משה עבדי, אשר צויתי אותו בהרוב... הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום יהוה, הגדול, והנורא" (מלאכי ג:כב-כג).

שמע ישראל

הערות אישיות

שבע מצוות

הערות אישיות

"בזה סבלנותם של הקדושים השומרים את מצוות אלהים ואמונת ישוע" (התגלות יד:יב).

14. כיצד יתייחסו העמים אל התורה בימות המשיח?

"והלכו עמים רבים, ואמרו לכו ונעלה אל הר יהוה אל בית אלהי יעקב, וירנו מדרכיו, ונלכה בארחתיו: כי מציון תצא תורה, ודבר יהוה מירושלם" (ישעיהו ב:ג). (השוו עם מב:א-ד; מיכה ד:א-ב; התגלות כא:כד).

* "התורה איננה תורת הכוהנים, ולא תורת הלוויים, ולא תורת ישראל. התורה היא תורת האדם, אשר שעריה פתוחים בפני כל אומה צדקת השומרת את האמת, ובפני כל ישרי הלבב." (תורת כוהנים פו:ב).

* על פי המסורת היהודית, התורה ניתנה בישימון והוכרזה בשבעים לשונות כדי שכל העמים ישמעו אותה והיו זכאים לה (יתרו ה; שבת פח:ב).

* "גוי העוסק בתורה, כמוהו ככוהן הגדול." (עבודה זרה, ג:א).

15. מהי תכלית התורה?

הענקת חירות: "ואתהלכה ברחבה: כי פקדיך דרשתי" (תהילים קיט:מה). (השוו עם יעקב ב:ח; א:כה).

הענקת צלילות דעת: "זאת מפני שבמעשי התורה לא יצדק לפניו כל בשר, כי התורה רק מביאה לידי הכרת חטא." (אל הרומיים ג:כ). (השוו עם יעקב א:כג-כה; תהילים קיט:קה; משלי ו:כג).

* "מצוות התורה ניתנו לבני האדם כדי שיחיו על פיהן, לא כדי שימותו על פיהן." (עבודה זרה כז:ב)

תורת ישראל

הערות אישיות

תורת החירות¹

מהי חשיבותה ותקפותה של תורת משה לגבי האדם בן זמננו, היהודי והנוצרי כאחד?

אם מצוות התורה נתפסות בעינינו כעול או כמטלה, השוללים מבני האדם את חירותם, לא נצליח לעולם לרדת לעומקן. התורה היא תורת החירות. התנ"ך מחזק אמיתה זו למן הראשית.

אדם הראשון שנוצר מעפר ובני ישראל שיצאו מעבדות לחירות, עשו את צעדיהם הראשונים לאורך של המצוות. (בראשית ב:טז; שמות כ). התורה מקושרת במסורת ישראל עם חירות. בשמות לב:טז נאמר כי המצוות הן "מכתב אלוהים חרות על הלוחות". פרשנות קדומה גורסת: "אל תקרא חרות, אלא חירות". חז"ל קישרו את החירות לתורה באמצעות משחק מילים זה. גם בדברי יעקב השליח מהדהד הקשר זה (יעקב א:כה; ב:יב).

לפיכך, תורת אלוהים שונה לחלוטין מחוקי בני האדם. התורה נחקקה על ידי אלוהים, כדי שתשרת את בני האדם ותסייע להם למצוא זהות אמיתית והגשמה מלאה. תורת ישראל נהגתה מתוך נקודת מבט אוניברסלית, ולכן היא תקפה בכל הזמנים.

תורת ישראל שונה מיתר התורות

אלוהים אשר נתן לנו את התורה, לא חפץ לדבר בשפתנו שלו. על פי חז"ל, אף שהתורה נבעה מן השמיים, היא אינה בשמיים. היא מדברת בשפתנו אנו. לכן, ייתכן שנמצא קווי דמיון בין מצוות התורה לחוקי העמים ששכנו סביב ישראל. חוקי חמורבי הבבלי מן המאה ה-8 לפנה"ס, וחוקי החיתים מן המאה ה-51 לפנה"ס, דנים לעיתים קרובות באותם נושאים המופיעים בתורה, ומרביתם נכתבו באותו סגנון מתפלפל המאפיין חוקים מקראיים רבים. מלומדים שעסקו בביקורת המקרא הדגישו הקשר זה לאורך זמן רב, והסיקו ממנו כי ישראל הושפעה מן התרבות ששררה סביבה. ואולם, מחקרים עדכניים בתחום הראו הבדלים מפתיעים רבים בין התורה למערכות חוקים אלו.

תורה בארץ

הערות אישיות

ההבדל המשמעותי הראשון נובע מן הדגש המקראי על חשיבותו של הפרט, המתעלה מעל החברה ומעל חפציהם. בבבל, גזרו עונש מוות על סוגי גניבה שונים, בשעה שהתנ"ך קובע פיצוי כספי בלבד. לחיי האדם בישראל יש ערך נעלה מעל לערכים חומריים. בנוסף, החוק בעם ישראל חל כל האזרחים. בניגוד לתורות של אומות אחרות במזרח התיכון העתיק (בייחוד בבל ומצרים), התנ"ך אינו מכיר בקיומו של מעמד בעל זכויות יתר וחיסיון לחוק.

חוקי המקרא שונים ממערכות חוקים אחרות בכך שהם מאזכרים תמיד את אלוהים. נדיר למצוא חוזים משפטיים מן המזרח התיכון הקדום המאזכרים את אלוהים. בתורה, לעומת זאת, חוקים רבים מקושרים לאלוהים. רובם מתחילים או מסתיימים במילים: "אנוכי ה' אלוהיך". בעיני מחברי התנ"ך, חוקי התורה הם התגלמות הברית עם אלוהים (הושע ח:א), והם הבסיס לחיי הדת. חוקי התורה לא נחקקו בידי אדם או בידי החברה. התורה ניתנה כמתת שמיים, כהתגלות עליונה.

תורת ישראל שונה מכל יתר מערכות החוקים משום שהיא מרמזת על היבט שאינו משתמע מאף חוקה אחרת: העם היהודי מציית לחוקי התורה מתוך אמונה.

תורה אוניברסלית

חוקי המקרא הנובעים מאלוהים ומתמקדים באדם נושאים מסר אוניברסלי. התורה מתייחסת לכל הגברים והנשים באשר הם, ולא רק בישראל. אף שבמסורת היהודית קיימות שתי מערכות חוקים: מצוות לגויים (מצוות בני נוח) ומצוות המחייבות רק את בני ישראל, חוזרים נביאי התנ"ך שוב ושוב על התקווה שיום אחד כל בני האדם יחיו על פי התורה (מלאכי ג: כ, כא). אחד הסימנים המובהקים לאוניברסליות של התורה טמון בהתייחסות למעשה הבריאה. חשוב לציין כי מצוות השבת, המנציחה את זיכרון הבריאה, ממוקמת במרכזם של עשרת הדיברות, הן מבחינה גיאומטרית והן מבחינה נושאית. מעניין לציין שבעולם העתיק נהגו להטביע את החותם במרכזם של חוזי ברית. מיקומה המרכזי של השבת בעשרת הדיברות מעיד על ההכרה באלוהים כבורא.

בדומה, מצוות הכשרות המבדילות בין בשר כשר לטרפה, מהוות אזכור לבראשית א'. חוקים אלו, המופיעים בויקרא י"א, משתמשים באותה שפה ובאותם מונחים הלקוחים מבראשית א' (לדוגמה, הבהמה למינה, כל רומש על הארץ, וכו'). זאת ועוד, רשימת בעלי החיים בויקרא י"א נערכה על פי הסדר המופיע בפס' כד-כו בבראשית א', הדנים ביום השישי לבריאה. בנוסף, מצוות הכשרות מקושרת בויקרא י"א לעובדה שקדושת האדם משקפת את

הקדושה האלוהית: "וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים, כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי" (ויקרא יא:מה).

התורה תקפה גם בימינו

עשרת הדיברות, הן אלו שבין אדם לה' והן אלו שבין אדם לחברו, וכן מצוות הכשרות – כולם מקושרים לבריאה, דבר המעיד על האוניברסליות והרלוונטיות שלהם לכל בני האדם. לעומת זאת, תוקפן של ה"מצוות הפולחניות" הקשורות למקדש ולקורבנות היה חייב לפוג עם חורבן המקדש וקץ עידן הקורבנות. בדומה, תוקפן של המצוות הנסיביות פג ברגע ש"הנסיבות" שעוררו את הצורך בהן חדלו להתקיים. לדוגמה, חוקים הדנים בעבודות, בלבוש, בעבודת האדמה ובניהול מקומות יישוב. שתי קטגוריות אחרונות אלו (חוקים פולחניים ונסיבתיים) לא נועדו לשמש לעד. ואולם, עשרת הדיברות ומצוות הכשרות שונים לחלוטין מן החוקים הפולחניים או הנסיבתיים. אין להם שום קשר לקורבנות. דבר זה ברור מאליהם בנוגע לעשרת הדיברות, ומשתמע מחוקי הכשרות שניתנו בהקשר לאכילה בלבד (לדוגמה, חוקי כשרות הדגים, שלא שימשו להקרבת קורבנות). בנוסף, עשרת הדיברות ומצוות הכשרות אינם חוקים נסיבתיים, משום שהם מקושרים למעשה הבריאה, שהשפעתו נצחית ואוניברסלית.

אם טבעם האוניברסלי של עשרת הדיברות ומצוות הכשרות עולה מהקשרם לבריאה, היעדרו של הקשר זה ביתר החוקים אין פירושו שהם אינם נורמטיביים עוד. למעשה, כל חוק מחוקי התורה שאינו פולחני או נסיבתי זוכה למעמד של חוק אבסולוטי. כך גם בנוגע לחוקים הדנים במיניות, בהיגיינה, בשכנות טובה ועוד. מרבית החוקים הללו מסתעפים מעשרת הדיברות. לפיכך, תורת ישראל מכירה בשתי מערכות חוקים, האחת מערכת חוקים אוניברסליים מוחלטים, והשנייה מערכת חוקים יחסיים התלויים בזמן ובנסיבות. הבחנה זו אף ניכרת ברית החדשה. מצד אחד, יש בה פסוקים הדנים בביטול המצוות, ומצד שני, פסוקים רבים המדוממים אותן. ואולם, הם אינם סותרים זה את זה. למעשה, הם דנים בשתי מערכות חוקים שונות לחלוטין. המשיחיים הראשונים היו יהודים שומרי מצוות. לפיכך, אף שהם הודרכו לבטל את מצוות הקורבנות משום שהמשיח כבר הגיע, הם מעולם לא הטילו ספק בתקפות של עשרת הדיברות, אשר ישוע עצמו העמיק והרחיב את משמעותם ויישומם. כך גם בנוגע למצוות הכשרות המוזכרות בדברי השליחים, המלמדים: "לְהִמָּנַע מִזְבָּחַי אֱלִילִים וּמִדָּם, מִבְּשָׂר הַנְּחָק" (מעשי השליחים טו:כ; השוו עם ויקרא יז:ד). מהבחנות אלו עולה כי עקרונות התורה חלים על המאמין המשיחי והיהודי כאחד, ותקפים עד היום.

תורת האלוהים

תורת ישראל שונה מתורות אחרות: היא אוניברסלית ותקפה תמיד, משום

עשרת הדיברות

הערות אישיות

שבע מאות

שהיא מבטאת את אופיו של אלוהים. מסיבה זו, עשרת הדיברות פותחים בהצהרה: "אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ" (שמות:ב). כל המצוות מקבלות את תקפותן מכאן.

על פירש"י, אלוהים הגה את עשרת הדיברות במילה אחת. מכאן אנו למדים כי המצוות נובעות מאותו מקור ומעוגנות באותו עיקרון. חוקי המוסד, כגון "לא תרצח", וכו', נהגו באותה הנשימה שבה נהגו מצוות הדת, כגון "לא יהיה לך אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי", וכו'. מסורת יהודית קדומה אף מקשרת בין המצוות המוסריות, המופיעות בחלקם השני של עשרת הדיברות, לבין מצוות הדת שבחלקם הראשון. "רצח שווה בחומרתו לפגיעה באלוהים, שהרי האדם נברא בצלם אלוהים; כפירה שווה בחומרתה לניאוף, גניבה מובילה לשבועת שווא; חטאו של מחלל השבת זהה בחומרתו לחטאו של אדם החומד את אשת רעהו, ועוד".

התורה היא מתת-אל; ביטוי לאהבתו של אלוהים כלפינו. לפיכך, היא נועדה לשמש אמצעי להבעת אהבתנו לאלוהים. הנביא ירמיהו חזה שהתורה תהיה חרותה על לבבות בני האדם (ירמיהו לא:לב). מחבר מזמורי התהילים מהלל את התורה ושר על אהבתו אליה ועל ההנאה שהוא מפיק ממנה (תהילים קיט:צב, צז-קה). שאול השליח אומר: "אֲנִי שְׂמַח בְּתוֹרַת אֱלֹהִים" (אל הרומיים ז:כב). אל לנו לשמור את מצוות התורה מתוך פחד מעונש, או כדי לשאת חן בעיני אלוהים, או כדי להרוויח את ישועתנו. עלינו לציית לתורה מתוך רצון חופשי ואהבה לאלוהים, מכיוון שהוא אהב והושיע אותנו (שמות יט:ד, ה; השוו עם תהילים קיט:מא-מה). יתר על כן, עלינו לציית לתורה כדי להגשים את ייעודנו ולממש את עצמנו. תכלית התורה היא חירות האדם.

זהו האידיאל של העם היהודי, אך גם של כל עם ושל כל אדם החפץ לחיות על פי מצוות ה' ולשרות עימו, מתוך הכרה שהוא אינו יכול להתקיים בלעדיו.

הערות אישיות

ואש רב

האיש אשר לא הלך
בעצת רשעים...
כי אם בתורת יהוה יזפצו
ובתורתו יהלל יומם ולילה

לא תרצח	ארכי יי
לא תראף	לא יהיה
לא תגוב	לא תשא
לא תענה	זכור את
לא תחמד	כבוד את